

Vergaderjaar 2011–2012

27 625

Waterbeleid

Nr. 269

BRIEF VAN DE STAATSSECRETARIS VAN INFRASTRUCTUUR EN MILIEU

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 5 juni 2012

Tijdens het VAO Waterkwantiteit op 17 april 2012 (Handelingen II 2011/12, nr. 77, item 26, blz. 37–43) heb ik uw Kamer toegezegd een overzicht te geven van de verschillende alternatieven voor vispassages, en daarbij aan te geven of die op enige termijn zijn te realiseren in het IJsselmeer.

Vissen worden bij hun trek belemmerd door kunstwerken als dijken, stuwen, sluizen en gemalen. De waterbeheerders nemen maatregelen om de visstand te verbeteren door de leef- en paaigebieden voor vissen beter te ontsluiten en met elkaar te verbinden. De alternatieven om de vispas-seerbaarheid van de kunstwerken in het IJsselmeer te verbeteren betreffen:

- toepassing van visvriendelijke pompen,
- aanleg van vistrappen en
- visvriendelijk sluisbeheer.

De Stichting Toegepast Onderzoek Waterbeheer heeft de afgelopen jaren onderzoek laten doen naar de schade aan passerende vissen door de in stuwen en gemalen aanwezige opvoerwerktuigen zoals pompen en vijzels. Ook is gekeken naar de effectiviteit van visveilige alternatieven. Gebleken is dat visvriendelijke pompen en vijzels effectief zijn; ze kunnen door de meeste vissen veilig worden gepasseerd (zie STOWA Nieuwsbrief 52, april 2012).

Axiaalpompen (ook radiaal- of schroefpompen genoemd) zijn het meest toegepaste pompconcept in de Nederlandse gemalen. Deze pompen zijn toegepast in een breed spectrum aan gemalen, variërend van pompen in poldersloten tot gemaal IJmuiden, het grootste gemaal van Europa. Met name de kleinere axiaalpompen blijken schadelijk voor vissen. Axiaalpompen kunnen gemakkelijk vervangen worden door visveilige axiaalpompen waarbij gebruik wordt gemaakt van de bestaande infrastructuur.

In samenwerking met Nijhuis Pompen BV heeft FishFlow Innovations een visveilige axiaalpompe ontwikkeld. Deze axiaalpompe is tijdens de Aquatech beurs 2011 bekroond met de Aquatech Innovation Award 2011. Maar er zijn meer innovatieve ontwikkelingen op dit gebied.

Bij de toepassing van alternatieven voor vispassage wordt gekeken naar het type kunstwerk en het belang van passeerbaarheid voor verschillende vissoorten. Vispassage moet in twee richtingen mogelijk zijn. Pompen werken stroomafwaarts (in het geval van polders is dat veelal omhoog!). Vistrappen zijn effectief om vissen een stuw te laten passeren bij trek de rivier op, maar kunnen ook een dijk passeerbaar maken. Visvriendelijk sluisbeheer houdt in dat bij het operationele beheer van spui- en schutsluizen de vismigratie wordt gefaciliteerd.

Het IJsselmeer vormt een belangrijke verbindende schakel tussen de Waddenzee, het riviereengebied en de aangrenzende regionale wateren. Om het waterbeheer van het IJsselmeer op orde te krijgen moet extra afvoercapaciteit gerealiseerd worden, waarbij gedacht wordt aan een combinatie van pompen en spuien. Rijkswaterstaat gaat uit van het gebruik van visvriendelijke pompen voor alle varianten, samen met de aanleg van de twee vistrappen in de Afsluitdijk. Hiermee wordt vismigratie in beide richtingen mogelijk. Daarnaast onderzoekt Rijkswaterstaat de mogelijkheden voor een effectief visvriendelijk beheer van de spuisluizen onder de voorwaarde dat de zoutlast voor het IJsselmeer binnen de perken blijft. Voor de spuisluizen in de Afsluitdijk betekent dit dat de spuisluizen worden opengezet bij eenzelfde waterniveau in de Waddenzee en het IJsselmeer zodat zwakzwemmende vissen naar binnen kunnen komen.

Ik heb de indruk dat visvriendelijke pompen, vistrappen en visvriendelijk sluisbeheer steeds meer als «good practice» door de waterbeheerders worden toegepast. Voor iedere situatie wordt maatwerk gezocht, waarbij rekening wordt gehouden met de functies van het watersysteem en met vissen.

De staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu,
J. J. Atsma